ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ

ବନାମ

ନିରଞ୍ଜନ ସ୍ୱାଇଁ

ଅଗଷ୍ଟ 10, 1989

[ଏଲ୍.ଏମ୍. ଶର୍ମା ଏବଂ ଜେ.ଏସ୍. ବର୍ମା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ, 1940 : ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ - କାରଣର ଅନୁପସ୍ଥିତି - ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ କି ନାହିଁ - ବୈଧ ଏବଂ ଅବୈଧ ଅଂଶ – ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭାବ - ମଧ୍ୟସ୍ଥି - ଜଣେ ଦକ୍ଷ ସାକ୍ଷୀ - ସତର୍କତାର ସହ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଡ଼ାକିବାର କହିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ।

ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1978 : ମଧ୍ୟସ୍ଥତା - ଅଧିନିୟମର ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ - ମଧ୍ୟସ୍ଥି - ଦାଖଲ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ବିଚାରକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ କି ।

ଆବେଦନକାରୀ-ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ମାଟି ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଦେୟ ପାଇଁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦାବି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତାଙ୍କର ବିବାଦ ବିଚାର ପାଇଁ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଦାବି କରିଥିଲେ (i) ତାଙ୍କ ବକେୟା ବଳକା ରାଶି; (ii) ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭୂତି ଜମା; ଏବଂ (iii) ବକେୟା ରାଶି ଏବଂ ପ୍ରତିଭୂତି ଜମା ଉପରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ । ତା 2.12.1980 ରିଖରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ସମେତ ଏକ ଥୋକ ଧନ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିୟମରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଫଏସଲା ତାରିଖ ଠାରୁ ଛଅ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ସହିତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରାଶି ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଏକ ଫଏସଲା ପାରିତ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ ହେଇଛି ।

ଏହି ଆବେଦନରେ ରାଜ୍ୟ ତରଫରୁ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅବୈଧ କାରଣ ; (i) ମଧ୍ୟସ୍ଥି କୌଣସି କାରଣ ଦର୍ଶାଇନଥିଲେ; (ii) ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିନଥିଲା, ଏବଂ ସୁଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ଅନୁମାନ କରିବାରେ ଭୁଲ ଥିଲେ ଯେ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ଡାକିବାକୁ ମନା କରିଦେବା ଠିକ୍ ଥିଲା ।

ଆଂଶିକ ଭାବେ ଆବେଦନ ଅନୁମତି ଦେଇ,

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଗଲା : 1. ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ କାରଣର ଅନୁପସ୍ଥିତି ନିଜେ ଏହାର ଅବୈଧତାରେ ପରିଣତ ହୁଏ ନାହିଁ, କେବଳ ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା, ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ରାଜିନାମା କିମ୍ବା ଉପସ୍ଥାପନର ଦଲିଲ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପରିଚାଳନା ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଆଦେଶର ଆବଶ୍ୟକତା କରେ ।

ରାୟପୁର ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମେସର୍ସ ଚୋଖାମାଲ ଠିକାଦାର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1989] 2 S.C.C. 721, ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା ।

2. ଯଦିଓ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଜଣେ ଦକ୍ଷ ସାକ୍ଷୀ ଅଟନ୍ତି, ତଥାପି ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସତର୍କତାର ସହ ଏବଂ ସଂଯତପୂର୍ବକ ସାକ୍ଷୀ ଭାବେ ଡାକରା କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉଚିତ । ଯେତେବେଳେ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଏ, ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅନୁମୋଦନୀୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ କିଛି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ଆଧାର ଅଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ଏପରି କିଛି ଦର୍ଶାଯାଇନାହିଁ ଯାହା ସୂଚିତ କରେ ଯେ କୌଣସି ମାମଲାରେ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଅଭିସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଡକାଇବା ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୈଧ ଭାବରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ଡାକିବାକୁ ମନା କରିବାରେ ଯଥାର୍ଥ ଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଡି.ସି. ରାଉତରାୟ, A.I.R. 1983 ଓଡ଼ିଶା 163, ଅନୁମୋଦିତ ।

3. ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1978, ଅଗଷ୍ଟ 19, 1981ରେ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ସେହି ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କିମ୍ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ବିଚାରଧୀନ ସମୟ ପାଇଁ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ଏପରିକି ସୁଧ ଅଧିନିୟମ,1978ର ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ, ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରକାଳ ସମୟର କୌଣସି ଅବଧି ପାଇଁ ସୁଧ ଭାବରେ କୌଣସି ରାଶି ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା ନଥିଲା ।

କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ (ଜଳସେଚନ), ବାଲିମେଳା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଅଭାଦୁତା ଜେନା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1988] 1 SCC 418, ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା ।

ଗୁଜରାଟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ସ୍ୱେରେଜ୍ ବୋର୍ଡ ବନାମ ୟୁନିକ୍ ଇରେକ୍ଟର୍ସ (ଗୁଜରାଟ) (ପି) ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ, **[1989] 1 SCC 532, ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ।**

4. ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଥୋକ ଧନ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ସୁଧ ପରିମାଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅବୈଧ ହୁଏ ନାହିଁ କାରଣ ସୁଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅବୈଧ ଅଂଶକୁ ଅଲଗା କରିବା ସମ୍ଭବ । ସୁଧ କାଟିବା ପରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶି କୌଣସି ଅବୈଧତା ଦ୍ୱାରା କଳୁଷିତ ହେବ ନାହିଁ, ଏବଂ କେବଳ ଏହି ପରିମାଣରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ବଜାୟ ରଖିବା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ । ତେଣୁ ଏହି ଫଏସଲାରେ ଏହି ପରିମାଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଛି ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 3297/1981 ।

ବିବିଧ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 145/1981ରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ତା 17.8.1981 ରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆର୍.କେ. ମେହତା ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏ.କେ. ସେନ, ଅରୁଣ ମଦନ, ଆର.କେ. ସାହୁ ଏବଂ ଜେ.ଡି.ବି. ରାଜୁ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ **ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବର୍ମାଙ୍କ** ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଟାଇଟଲ୍ ମକଦ୍ଦମା ସଂଖ୍ୟା 106/1980ରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା, ବାରିପଦାର ଅଧସ୍ତନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହୋଇଥିବା 28 ଫେବୃଆରୀ, 1981ର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିବିଧ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 145/1981କୁ ଖାରଜ କରି, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 136 ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ତା 17.8.1981 ରିଖର ରାୟକୁ ଆପତ୍ତି କରେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବାଦୀ-ଉତ୍ତରଦାତା, ନିରଞ୍ଜନ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ 21,11,835.00 ଟଙ୍କା ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିୟମରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଫଏସଲାର ତାରିଖ ଠାରୁ ବାର୍ଷିକ ଛଅ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ସହିତ ସେହି ରାଶି ପାଇଁ ଏକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ଆବେଦନରେ ନିଆଯାଇଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଆଧାର ଥିଲା ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଜେ ଅବୈଧ ଥିଲା କାରଣ ଏହା କୌଣସି କାରଣ ଦର୍ଶାଇନଥିଲା । ଅନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଉପରେ ଆମେ ପରେ ସୂଚିତ କରିବୁ । ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବୈଧତାର ପ୍ରଶ୍ନ କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ ଥିଲା ଯେ ଏହା ଏହି କୌଣସି କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ବିଚାରାଧୀନ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମାମଲାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଜଡିତ ଥିବା ମାମଲାର ଏହି ସାମୂହିକ ପ୍ରଶ୍ନର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି *ରାୟପୁର ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମେସର୍ସ ଚୋଖାମାଲ ଠିକାଦାର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* [1989] 2 SCC 721 ମାମଲାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ଏବଂ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା । ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ କାରଣର ଅନୁପସ୍ଥିତି ନିଜେ ଏହାର ଅବୈଧତାରେ ପରିଣତ ହୁଏ ନାହିଁ, କେବଳ ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ରାଜିନାମା କିମ୍ବା ଦାଖଲର ଦଲିଲ କିମ୍ବା

ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶର କାରଣ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ତଦନୁସାରେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ଏହି ଯୁକ୍ତି ସମ୍ବିଧାନ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏହିପରି ସମସ୍ତ ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ବଞ୍ଚିଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକ ଉପରେ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠକୁ ଫେରିବା ଉଚିତ୍ । ଏହିପରି ଭାବେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଆସିଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

> "ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ବିବାଦ ଉପରେ ଆମର ଯତ୍ନଶୀଳ ଏବଂ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହ ବିଚାର କରିବା ପରେ ଆମେ ଅନୁଭବ କରୁ ଯେ କ୍ଷମତାପନ୍ନ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଆଇନରେ ସଂଶୋଧନ ନକରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଇନକୁ ସେମିତି ରହିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆମ୍ଭେମାନେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ପାରିତ ଏକ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ ପଠାଇବା କିମ୍ବା ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହେଁ ଯେ ଏହାର ସମର୍ଥନରେ କୌଣସି କାରଣ ଦିଆଯାଇନାହିଁ, କେବଳ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁଠି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ରାଜିନାମା କିମ୍ବା ଦାଖଲର ଦଲିଲ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକ ଆଦେଶ, ଯେପରିକି ଅଧିନିୟମର ଏକ ଧାରା 20 କିମ୍ବା ଧାରା 21 କିମ୍ବା ଧାରା 34 କିମ୍ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ, ମଧ୍ୟସ୍ଥି କିମ୍ବା ନିର୍ଣ୍ଣେତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ କାରଣ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ମତ ଏବଂ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠକୁ ଫେରିଯିବ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ଜି.ଏଲ. ସାଙ୍ଘୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ଏକମାତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି ଦୁଇଟି, ଯଥା : (1) ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ 21,11,835.00 ଟଙ୍କାର ଥୋକ ଧନ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ; ଏବଂ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବୈଧ ଅଂଶ ଅବଶିଷ୍ଟରୁ ପୃଥକ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ସମଗ୍ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ରଦ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡିବ; ଏବଂ (2) ନିଜର ଲୁକ୍କାୟିତ ଆଦେଶରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭୁଲ ଭାବେ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ଡାକିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ ଠିକ୍ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ତ୍ରୁଟିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେକୌଣସି ଗୋଟିଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ ମଦନ ମୁଖ୍ୟତଃ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି । ବିକଳ୍ପ ଭାବରେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବୈଧ ଅଂଶ ପୃଥକଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ସମଗ୍ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବାତିଲ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ ସେହି ଅଂଶକୁ ବାତିଲ କରାଯିବା ଉଚିତ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କୌଣସି ଭୁଲ ଅନୁମାନ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ଡାକିବାକୁ ମନା କରିବା ଯଥାର୍ଥ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଡାକିବା ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ବଞ୍ଚିଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ଅଳ୍ପ କିଛି ତଥ୍ୟକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା ଯାହା କେବଳ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାରିପଦା ଡିଭିଜନରେ "ସାନସିଆଳି ନାଇ ଏମ୍.ଆଇ. ପ୍ରକଳ୍ପର ମାଟି ବନ୍ଧ(ସନ୍ତୁଳନ କାର୍ଯ୍ୟ)ର ନିର୍ମାଣ" କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତା ନିରଞ୍ଜନ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କୁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ଉପୁଜିଥିବା ବିବାଦର ନ୍ୟାୟନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତିରେ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ରହିଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦେୟ ପାଇଁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦାବି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦ ଚୁକ୍ତିରେ ଥିବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ନିକଟକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବି ଥିଲା ତାଙ୍କ ବକେୟା ବଳକା ରାଶି ଭାବରେ ଥିବା 19,04,689.00 ଟଙ୍କା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତି ଜମା ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ 28,000.00 ଟଙ୍କା, କିମ୍ବା ମୂଳ ରାଶି ଭାବରେ ମୋଟ 19,32, 689.00 ଟଙ୍କା । ଉତ୍ତରଦାତା ତା 15.4.1977 ରିଖରୁ ତା 15.5.1978 ରିଖ ବାର୍ଷିକ 18 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ 19,04, 689.00 ଟଙ୍କାର ରାଶି ଉପରେ ମଧ୍ୟ ସୁଧ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯଥା, ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦାବି ବିବରଣୀ ଦାଖଲ କରିବାର ତାରିଖରେ 3,71, 414.00 ଟଙ୍କା ଏବଂ 28,000.00 ଟଙ୍କାର ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତି ଜମା ଉପରେ ସେହି ସମାନ ହାରରେ ତା 15.9.1977 ରିଖରୁ ତା 15.5.1978 ରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 3,360.00 ଟଙ୍କାର ସୁଧ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ତା 16.5.1978 ରିଖରୁ ଅର୍ଥରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତରଦାତା ବାର୍ଷିକ 18 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଅଧିକ ସୁଧ ଦାବି କରିଥିଲେ । ଦାବି ବିବରଣୀରେ 19,32,689.00 ଟଙ୍କା ଉପରେ ତା 16.5.1978 ରିଖରୁ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାର୍ଷିକ 18 ପ୍ରତିଶତ ସୁଧସହିତ ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ମୋଟ ରାଶି 23,07, 463.00 ଟଙ୍କା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ସୁଧ ପଇଠ ଦାବି ସମେତ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥି ତା 2.12.1980 ରିଖର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ :

"ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ

ଦାବି ବିବୃତ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତି-ବିବୃତ୍ତି, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦାବି, ଦାବିଦାରଙ୍କ ପ୍ରତି-ଉତ୍ତର, ଦସ୍ତାବିଜ ଏବଂ ମୌଖିକ ପ୍ରମାଣର ଅଧ୍ୟୟନ ପରେ ଏବଂ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ତଥା ଆଇ.ଆର୍. ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିକୁ ଯତ୍ନର ସହ ବିଚାର କରିବା ପରେ, ମୁଁ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଲି ଯେ ଦାବିଦାର *ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ*

ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଦାବିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ସମାଧାନ ଭାବରେ 21,11, 835.00 ଟଙ୍କା (କେବଳ ଏକୋଇଶ ଲକ୍ଷ ଏଗାର ହଜାର ଆଠ ଶହ ପଇଁତିରିଶ ଟଙ୍କା) ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇବାକୁ ହକଦାର । ଉତ୍ତରଦାତା ଦାବିଦାରଙ୍କ ଠାରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦାବି ପାଇଁ କୌଣସି ରାଶି ପାଇବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି ।

ସ୍ୱା/-

ବି.ଏସ୍. ପଟ୍ଟନାଏକ

ମଧ୍ୟସ୍ଥି

2/12/1980 "

(ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି)

ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆଧାରରେ ଉପରୋକ୍ତ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଆମେ ତୁରନ୍ତ ସମାଧାନ କରିପାରିବା କାରଣ ଏହା କୌଣସି ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବିଚାର କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଡାକିବା ସମ୍ପର୍କରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ତର୍କ, *ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଡି.ସି. ରାଉତରାୟ,* AIR 1983 ଓଡ଼ିଶା 163ରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ଆଧାରିତ । ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଯଦିଓ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଜଣେ ଦକ୍ଷ ସାକ୍ଷୀ, ତଥାପି ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସତର୍କତାର ସହ ଏବଂ ସଂଯମତାପୂର୍ବକ ସାକ୍ଷୀ ଭାବେ ଡାକିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଯେତେବେଳେ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅନୁମତି ଯୋଗ୍ୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ କିଛି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ଆଧାର ଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଏପରି କିଛି ଦର୍ଶାଯାଇନାହିଁ ଯାହା ସୂଚିତ କରେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗର ସମାଧାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡକାଇବା ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୈଧ ଭାବରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ମତକୁ ଯଥାର୍ଥ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ । ତେଣୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଛି ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁଧ ମଞ୍ଜୁର ଏବଂ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧତା ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ସହିତ ଜଡିତ ତଥ୍ୟ ହେଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଚାର ପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ । ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବିର ବିବରଣୀରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା 21,11,835.00 ଟଙ୍କାର ଥୋକ ରାଶି, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସମସ୍ତ ଦାବିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ସମାଧାନ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିଲା । ଯେପରି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି,

ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବି କେବଳ 19,04, 689.00 ଟଙ୍କା ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତି ଜମା 28,000.00 ଟଙ୍କା କିମ୍ବା ଦାବିର ମୋଟ ମୂଳ ରାଶି ଭାବରେ ମୋଟ 19,32,689.00 ଟଙ୍କା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହାର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି ରାଶି ସୁଧ କାରଣରୁ ଥିଲା । ତେଣୁ, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଦାବିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅନ୍ତିମ ସମାଧାନରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ 21,11,835.00 ଟଙ୍କାର ଥୋକ ରାଶିର ଅନୁଦାନ, ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସୁଧ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ସମାନ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ସମଗ୍ର ମୂଳ ରାଶି ପାଇଁ ଦାବି ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ଆଧାରରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ (ଜଳସେଚନ), ବାଲିମେଳା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଅଭଦୁତ ଜେନା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1988] 1 SCC 418 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏହା ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଛି ଯେ ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ସୁଧ ଅଧିନିୟମ,1978, ଅଗଷ୍ଟ 19, 1981ରେ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବିଷୟରେ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ମଧ୍ୟସ୍ଥି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କିମ୍ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବିଚାରଧୀନ ଥିବା ସମୟର ଅବଧି ପାଇଁ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି । *ଅଭଦୁତ ଜେନାଙ୍କ* ମାମଲା (ଉପରୋକ୍ତ) ରେ ସଂକ୍ଷେପିତ ସ୍ଥିତିରୁ ଏହା ନିମ୍ନମତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି :

> "ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1978 ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଉପୁଜିଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କିମ୍ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବିଚାରଧୀନ ସମୟରେ ସୁଧ ଦାବି କରିବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ପୂର୍ବ ଅବଧି ପାଇଁ ସୁଧ ଦାବି କରିବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି କାରଣ ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1939, ସେମାନଙ୍କ ମାମଲାରେ ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ ସେଥିରେ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କୌଣସି ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା କୌଣସି ଚଳଣି କିମ୍ବା କାରବାର ପାଇଁ ଆଇନର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା କିମ୍ବା ଆଇନର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ, ଯାହା ଅଧୀନରେ ଦାବିଦାରମାନେ ସୁଧ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ହକଦାର ଥିଲେ । ସେମାନେ *ବାଦକାଳ ମଧ୍ୟରେ* ସୁଧ ଦାବି କରିବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି କାରଣ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନୁହଁନ୍ତି କିମ୍ବା ମକଦ୍ଦମାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ *ଗୁଜରାଟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ପୃଥକୀକରଣ ବୋର୍ଡ ବନାମ ୟୁନିକ୍ ଇରେକ୍ଟର୍ସ (ଗୁଜରାଟ) (P) ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଏକ,* [1989] 1 SCC 532 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ, ଯାହା ତାଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକ ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲା ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଥିବା ଉପାୟରେ ଆମେ ଏହି ରାୟକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ । ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ *ଅଭଦୁତ ଜେନାଙ୍କ* ମାମଲା (ଉପରୋକ୍ତ)କୁ ସୂଚିତ କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରେ ।

ଉତ୍ତରଦାତା ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ପ୍ରାଥମିକ ଯୁକ୍ତି ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ ଦ୍ୱାରା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କୌଣସି ଅଦୃଢତାରେ ପୀଡ଼ିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଏ ।

ତେଣୁ, ଏହା ବିବାଦୀୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଯେଉଁଠାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏପରିକି ଅଗଷ୍ଟ 19, 1981ରେ ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1978 ର ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ *ବାଦକାଳ ମଧ୍ୟରେ* କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦାବି ଦାଖଲ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅବଧି ପାଇଁ ସୁଧ ଭାବରେ କୌଣସି ରାଶି ମଞ୍ଜୁର କରିବାର ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା ନଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତରୁ, ଏହା ଅନୁସରଣ କରେ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 21,11,835.00 ଟଙ୍କାର ଥୋକ ରାଶି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ସୁଧ ରାଶି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ସେହି ଅଂଶ ଅବୈଧ ହୋଇଯାଏ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ସମଗ୍ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଏହି ଅବୈଧତାର ପରିଣାମ କ'ଣ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବୈଧ ଅଂଶଟି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସମଗ୍ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବାତିଲ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଅବୈଧ ଅଂଶକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ ଏବଂ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ମୋଟ 21,11, 835.00 ଟଙ୍କାରୁ କମେଇବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସହଜରେ କରାଯାଇପାରିବ, ଯେଉଁଥିରେ ବାର୍ଷିକ 18% ହାରରେ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ସର୍ବାଧିକ ସୁଧ ଯାହା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ (2.12.1980) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେ ଏପରି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି କେହି ଏହି ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥାଏ ଏହା କେବଳ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ କ୍ଷତି ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବ ।

ଆମ ମତରେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧ ଅଂଶକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ସୁଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅବୈଧ ଅଂଶକୁ ଅଲଗା କରିବା ସମ୍ଭବ । ତଦନୁସାରେ, ଆମେ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ମୋଟ ସୁଧ ପରିମାଣ ଗଣନା କରିବାକୁ ଏବଂ ଆମକୁ ସହମତ ରାଶି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଛୁ । ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 12,65,871.97 ଟଙ୍କାର ସହମତ ରାଶି ସର୍ବାଧିକ ସୁଧ ରାଶି ଭାବରେ ଦିଆଯାଇଛି ଯାହା ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବି ଅନୁଯାୟୀ, 21,11,835.00 ଟଙ୍କାର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ । ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ କାରଣ ଯେ ମୋଟ 21,11,835.00 ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ, ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁଧ ମଞ୍ଜୁର ଆଧାରରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅବୈଧ ଅଂଶ 12,65,871.97 ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ବିବାଦୀୟ ନୁହେଁ ଯେ 12,65,871.97 ଟଙ୍କା କମେଇବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ବଳକା ରାଶିକୁ କୌଣସି ଅବୈଧତା ଦ୍ୱାରା କଳୁଷିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ କେବଳ ଏହି ବଳକା ରାଶି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାର ବିକଳ୍ପରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦାବିକୁ ସୀମିତ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

ଆମେ କୌଣସି କାରଣ ଦେଖୁନାହୁଁ ଯେ କାହିଁକି ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଏବଂ କେବଳ ଏହି ପରିମାଣରେ ରହିବା ଉଚିତ । ଆମେ ଏହି ତଥ୍ୟ ପ୍ରତି ସଚେତନ ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ମୋଟ 21,11,835.00 ଟଙ୍କାରୁ ହ୍ରାସ ପାଇଁ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବା 12,65,871.97 ଟଙ୍କାର ସୁଧ ରାଶି, ଉପରୋକ୍ତ ପରାମର୍ଶରେ, ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମୂଳଧନ ଭାବରେ ବିବେଚିତ ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶି ଉପରେ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ସୁଧ ଠାରୁ ଅଧିକ ଅଟେ । ତଥାପି, ଏହି ମାମଲାର ବିଶିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ତରଫରୁ ବିକଳ୍ପ ବିବାଦକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ଏହି ବିକଳ୍ପ ବିବାଦକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ଆମେ ଦେଖୁ ନାହୁଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଦେଖିଲେ, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବଳକା ରାଶି କୌଣସି ଅବୈଧତା ଦ୍ୱାରା କଳୁଷିତ ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ, କେବଳ ଏହି ପରିମାଣରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ବଜାୟ ରଖିବା ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ । ତେଣୁ, ଆମେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରୁଛୁ ଯେ ସମଗ୍ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବାତିଲ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ବିକଳ୍ପ ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖ (2.12.1980) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସହମତ ସୁଧ ପରିମାଣ, ଅର୍ଥାତ୍, 12,65,871.97 ଟଙ୍କାକୁ 21,11,835.00 ଟଙ୍କାରୁ କାଟି ଦିଆଯାଇ, ବଳକା ରାଶି 8,45,963.03 ଟଙ୍କା ଯଥା 8,45,963.00 ଟଙ୍କା ଛାଡି ଦିଆଯାଏ । 8,45,963.00 ଟଙ୍କାର ଏହି ରାଶି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧ ଅଂଶ ଭାବରେ ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ଏବଂ ତେଣୁ, ନିମ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଫଏସଲାକୁ ଏହି ପରିମାଣରେ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଫଏସଲା ବର୍ତ୍ତମାନ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଫଏସଲା ତାରିଖ ଠାରୁ ଦେୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାର୍ଷିକ 6% ହାରରେ ସୁଧ ସହିତ କେବଳ 8,45,963.00 ଟଙ୍କା ପାଇଁ ରହିଛି । ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଆଂଶିକ ସଫଳତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ପକ୍ଷମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବେ । ଏହି ଉପାୟରେ ଆବେଦନକୁ ଆଂଶିକ ଭାବେ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି ।

ଆମକୁ ଅବଗତ କରାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ଆବେଦନ ବିଚାରଧୀନ ଥିବା ସମୟରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଫଏସଲା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ରାଶି ଉଠାଇଛନ୍ତି । ଆମେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଥିବା ବକେୟା ରାଶି ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଫଏସଲା ଆଧାରରେ ଗଣନା କରାଯିବ । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଫଏସଲାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ତରଦାତା ଯେଉଁ ଅର୍ଥରାଶିର ହକଦାର ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ, ଯଦି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ରାଶି ତାହାଠାରୁ କମ୍ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥରାଶି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଏହି ଆବେଦନରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ସେହି ତାରିଖର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ତା 8.12.1981 ରିଖରୁ ବାର୍ଷିକ 12% ସୁଧ ସହିତ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ; ଏବଂ ଯଦି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ଅର୍ଥରାଶି ତାଙ୍କ ଅଧିକାର ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଅତିରିକ୍ତ ଅର୍ଥ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ତା 8.12.1981 ରିଖରୁ ଏହାର ଫେରସ୍ତ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ସମାନ ହାରରେ ବାର୍ଷିକ 12% ସୁଧ ସହିତ ଫେରସ୍ତ କରାଯିବ ।

ଟି.ଏନ୍.ଏ. ଆବେଦନକୁ ଆଂଶିକ ଭାବେ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ରଶ୍ମିତା ମୁର୍ମୁ , ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ , କଟକ ।